

Research Paper

Pathology of the Agricultural Insurance System From Viewpoint of Insurance Specialists at Kermanshah Township

Amir Hossein Alibaygi¹, Zohreh Adinevand², *Mosayeb Gholami³, Somayeh Shahbazi²

1. Associate Professor, Department of Agricultural Education and Extension, Faculty of Agriculture, Campus of Agriculture and Natural Resources, Razi university, Kermanshah, Iran.

2. MSc., Department of Agricultural Education and Extension, Faculty of Agriculture, Campus of Agriculture and Natural Resources, Razi university, Kermanshah, Iran.

3. PhD Student, Department of Agricultural Education and Extension, Faculty of Agriculture, Campus of Agriculture and Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.

Citation: Alibaygi, A. H., Adinevand, Z., Gholami, M., & Shahbazi, S. (2017). [Pathology of the Agricultural Insurance System From Viewpoint of Insurance Specialists at Kermanshah Township (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 7(4), 590-603. <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07041>

doi: <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07041>

Received: 22 Aug. 2016

Accepted: 23 Nov. 2016

ABSTRACT

Because of the great importance of the agricultural sector, governments have always tried to provide pervasive insurance programs to help and deliver a secure platform for farmers to produce more and better on the one hand and provide social justice on the other hand; however, rural communities resist acceptance of agricultural insurance. This qualitative research aimed to find problems of agricultural insurance system and prioritize its problems in Kermanshah City from the perspective of insurance experts. The present study was conducted using grounded theory. The study population comprised experts working in the agricultural insurance system in Kermanshah that 25 of them were chosen by theoretical sampling. Data were collected by in-depth interviews and focus group discussions through three methods: open coding, axial, and selective analysis. Finally, 11 problems in the agricultural insurance system were identified. In the second step, the experts ranked these problems using appropriate tests. Based on the findings, lack of job security and policy experts, inappropriate administrators to the level (as the highest priority), problems of credit access, poor services provided by insurance system, incomprehensive insurance laws, using outdated technologies, low levels of institutional partnerships, as well as 5 other problems were detected in the agricultural insurance system.

Key words:

Insurance, Agricultural insurance, Pathology, Grounded theory, Pair ranking, Kermanshah Province

Extended Abstract**1. Introduction**

Agriculture is an important sector of the economy in many developing countries. Agricultural sector composes a significant percentage of GDP and employment in developing countries. Despite the importance of this sector in developing countries, low-

income, low capital-labor ratio, and general instability are the characteristics of the agricultural sector in developing countries. Agriculture is always a risky activity with unstable circumstances. It is central to the livelihoods of the rural people and of the attainment the Millennium Development Goals. In recent years, natural disasters, particularly climate change, have increased in number and magnitude. Agricultural insurance is known as a tool for development and insurers are recognized and employed as development institutions. In other words, crop insur-

*** Corresponding Author:**

Mosayeb Gholami, PhD Student

Address: Department of Agricultural Education and Extension, Faculty of Agriculture, Campus of Agriculture and Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.

Tel: +98 (936) 8661247

E-mail: gholami.mosayeb@gmail.com

ance was developed as a form of technology used to meet the needs of small-scale farmers and reduce risk aversion. Given the particular situation in rural areas and cultural attitudes of farmers, agricultural insurance like any other novel technology, has faced with several obstacles in its early stages of development and found its way through the rural communities only by reliance on time and promotion. Despite its long history in Iran, crop insurance has not yet been seriously accepted by farmers.

2. Methodology

The main purpose of this qualitative research was to identify and prioritize the problems of agricultural insurance system from viewpoint of insurance specialists in Kermanshah Township. This research was conducted by grounded theory method, in order to provide a model for the problems of agriculture insurance system. The study population was consisted of all experts of agricultural insurance system at Kermanshah Township, that 25 of them were selected as research sample using theoretical sampling method. Data collection method for this study comprised in-depth interviews and focus group discussions. Data were analyzed by three type of coding consisted of open, axial and selective. Finally, 11 items were identified as the problems of agricultural insurance system. In the second step, the pair ranking as a PRA technique was used for ranking the identified problems.

3. Results

Based on the findings, lack of job security, and inappropriate policy making by managers are the top priorities. Problems such as insurance financing, lack of comprehensive laws in agricultural insurance system, using old technologies, low level of organizational participation, lack of cultural infrastructures, lack of scientific and technical knowledge and low level of skills and expertise among specialists, were respectively the most important issues of agricultural insurance system in Kermanshah Township. Lack of expertise and experts, increase the absorption of new experts and noted the lack of attention to keep the more experienced experts. The study results showed that, at the moment, The insurance fund, rather than trying to keep experienced insurance experts whose training and acquainting with the insurance activities costs a fortune, is worried about the rise in expectations of experienced experts and on the other hand, due to high number of unemployed graduates in agriculture sector, tries to hire novice and unexperienced experts. In this situation, the number of experienced experts reduces and activities of insurance system in providing services to policyholders face with problems.

4. Discussion

It is recommended that the insurance fund more in keeping with the old experts and agents of the sector while constantly provide in-service training. Furthermore, insurance system should consider the ranking of the real experts in Kermanshah City. Although there is a formal ranking in the whole country, studies show that the ranking of most experts are in one place. However, the experts should be more realistic and strive to rank novice to experts by using their expertise and trained by people with more experience. On the other hand, it is recommended that health insurance and its expert staff need more attention and improve the quality of their services instead of increasing the quantity of experts.

5. Conclusion

At the end of the study, it should be stated that the inappropriate cultural infrastructure in rural communities and low level of participation of farmers are important reasons for low insurance acceptance among farmers. Thus, we can say that one of the problems of insurance failure of agricultural products is traditional beliefs and cultural weakness of the region's participation in agriculture and rural development projects offered by the government. However, creating appropriate culture for any organization, especially newbie agricultural insurance system is one of the most important issues that should not be forgotten and be motivated by investing in education of the clients.

آسیب‌شناسی نظام بیمه کشاورزی از دیدگاه کارشناسان صندوق بیمه در شهرستان کرمانشاه

امیرحسین علی‌بیگی^۱، زهره آدینه‌وند^۲، مصیب غلامی^۳، سمیه شهبازی^۲

- ۱- دانشیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
 ۲- کارشناس ارشد، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
 ۳- دانشجوی دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

Citation: Alibaygi, A. H., Adinevand, Z., Gholami, M., & Shahbazi, S. (2017). [Pathology of the Agricultural Insurance System From Viewpoint of Insurance Specialists at Kermanshah Township (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 7(4), 590-603. <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07041>

doi: <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07041>

چکیده

تاریخ دریافت: ۰۱ شهریور ۱۳۹۵
 تاریخ پذیرش: ۰۴ آذر ۱۳۹۵

هدف انجام این پژوهش کیفی، آسیب‌شناسی و اولویت‌بندی آسیب‌های نظام بیمه کشاورزی در شهرستان کرمانشاه از دیدگاه کارشناسان صندوق بیمه است. پژوهش حاضر به روش نظریه‌بنیانی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش را کارشناسان مشغول به فعالیت در نظام بیمه کشاورزی شهرستان کرمانشاه تشکیل دادند. ۲۵ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری نظری انتخاب و بررسی شدند. داده‌های پژوهش با بهره‌گیری از تکنیک مصاحبه عمیق و بحث گروهی متمرکز جمع‌آوری و با سه روش کدگذاری باز و محوری و انتخابی تحلیل شدند که در نهایت یازده آسیب به عنوان آسیب‌های نظام بیمه کشاورزی شناسایی شد. در مرحله دوم با نظر کارشناسان آسیب‌های معرفی‌شده با استفاده از روش رتبه‌بندی زوجی رتبه‌بندی شد. بر اساس یافته‌ها رتبه‌بندی صورت‌گرفته از آسیب‌های شناسایی‌شده نظام بیمه کشاورزی عبارتند از: نداشتن امنیت شغلی کارشناسان و سیاست‌گذاری نامناسب مدیران هم‌رتبه با هم، مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه و پایین‌بودن سطح خدمات ارائه‌شده، جامع و مانع نبودن قوانین بیمه، عدم به‌کارگیری فناوری‌های نوین و پایین‌بودن سطح مشارکت سازمانی. در نهایت می‌توان بیان داشت نبود زیرساخت فرهنگی مناسب در جوامع روستایی و پایین‌بودن سطح مشارکت کشاورزان از آسیب‌های مهم پیش روی توسعه و گسترش بیمه است که این امر به اعتقادات و باورهای سنتی و ضعف فرهنگی مردم منطقه در زمینه مشارکت در طرح‌های توسعه روستایی و کشاورزی برمی‌گردد.

کلیدواژه‌ها:

بیمه، صندوق بیمه کشاورزی، آسیب‌شناسی، نظریه بنیانی، رتبه‌بندی زوجی

۱. مقدمه

نیست. از ۴۰ نوع حادثه طبیعی که در جهان ثبت شده است ۳۱ نوع آن در ایران رخ می‌دهد. ایران در این زمینه دهمین کشور بلاخیز جهان به شمار می‌آید (Artyaei & Chizari, 2006). در کشورهای در حال توسعه به دلیل پایین‌بودن درآمد کشاورزان، زیان‌های اجتماعی و اقتصادی این حوادث نمود بیشتری دارد. سازوکار حمایتی پیش‌بینی‌شده، برای پیشگیری از تحمیل خسارت پدیدآمدن حوادث یادشده به کشاورزان بیمه محصولات کشاورزی است.

دولت‌ها به دلیل اهمیت بخش کشاورزی همواره کوشیده‌اند با برنامه‌های مختلف به گسترش و فراگیر ساختن بیمه در بین کشاورزان کمک کنند تا از یک سو، زمینه عدالت اجتماعی را برای آن‌ها آماده کنند و از سوی دیگر، بستر امنی را برای

کشاورزی بخش مهمی از اقتصاد بسیاری از کشورهای در حال توسعه به شمار می‌آید. درصد قابل توجهی از درآمد ناخالص ملی و اشتغال نیروی کار در این کشورها به بخش کشاورزی مربوط است. با وجود اهمیت بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه، سطح پایین درآمد و نسبت پایین سرمایه به نیروی کار و ناپایداری‌های عمومی از ویژگی‌های بخش کشاورزی است. ناپایداری شرایط سبب شده است کشاورزی همواره فعالیتی همراه با ریسک باشد. در واقع فعالیت‌های کشاورزی به طبیعت و وضع محیطی بستگی دارد و همیشه حوادث و بلایای طبیعی از بزرگ‌ترین نگرانی‌های کشاورزان بوده است که بیشتر این خطرها نیز قابل پیش‌بینی

* نویسنده مسئول:

مصیب غلامی

نشانی: کرمانشاه، دانشگاه رازی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشکده کشاورزی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی.

تلفن: ۸۶۶۱۲۴۷ (۹۳۶) +۹۸

پست الکترونیکی: gholami.mosayeb@gmail.com

برای مطالعه ریشه بی‌نظمی‌های اجتماعی به کار می‌رود (Khak-
(por & Piri, 2005). بنابراین، علم آسیب‌شناسی اجتماعی دردها
و مسائل و مشکلات اجتماعی را همانند امراض بدن انسان
قابل شناسایی و درمان می‌داند. در تفاوت میان بیماری‌های
اجتماعی و جسمی نکته قابل ذکر این است که ریشه و
سبب بیماری بدنی در تمام دنیا یکی است و برای همه افراد
کمیاب یکسان است، از این‌رو راه درمان و پیشگیری می‌تواند
همسان باشد؛ در حالی که انگیزه‌ها و علل بیماری‌های اجتماعی
در جوامع مختلف متفاوت است و طبعاً شیوه‌های درمان نیز
متفاوت خواهد بود. به‌طوری‌که امیل دورکیم، جامعه‌شناس
مشهور فرانسوی، بیان می‌کند که پدیده‌های اجتماعی مشابه
در دو اجتماع متفاوت به صرف مشابهت نمی‌توانند با هم
مقایسه شوند و تابعی از یک نظام اجتماعی هستند (Tava-
(2000). شناخت و تبیین و چاره‌جویی برای آسیب باید در
متن اجتماعی و اقتصادی و جغرافیایی مخصوصی بررسی شود.
برای اینکه بتوان سازمان‌ها را در محیط پرتلاطم عصر حاضر از
خطر انحلال مصون داشت باید پیوسته آسیب‌های آن‌ها را در
زمینه‌های مختلف شناسایی کرد. ضرورت شناسایی آسیب‌ها
در سازمان‌هایی نظیر بیمه که ضامن تأمین آسایش و امنیت
روانی و اجتماعی جوامع هستند اهمیت فراوانی دارد (Hassan-
(zadeh, Khanifar, & Kolivand, 2011).

بیمه محصولات کشاورزی ابزار مهمی برای اجرای
سیاست‌های توسعه بخش کشاورزی، منطقه‌ای کردن، ترکیب
کشت مطلوب، ترویج روش‌های نوین زراعی و دامی، به‌زراعی،
جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه روستاییان و درنهایت رسیدن
به اهداف توسعه‌ای در بخش کشاورزی است. بیمه محصولات
کشاورزی به عنوان بخشی از برنامه جامع خدمات حمایتی،
واقعیت انکارناپذیری است که در دومین کنفرانس سازمان
ملل متحد که در پاریس با عنوان «بررسی رشد کشاورزی در
کشورهای کمتر توسعه‌یافته» برگزار شد به ضرورت آن تأکید
شده است (Shirzad, 2001).

بحث بیمه محصولات کشاورزی در چند سال اخیر بسیار
مطرح و مقاله‌های پرشماری درباره آن منتشر شده است.
بیشتر این مقاله‌ها مربوط به ارزیابی عملکرد بیمه‌ها و ارزیابی
میزان خوداتکایی بیمه محصولات کشاورزی است که به
شیوه‌های گوناگون میزان خوداتکایی اندک بیمه‌کالاهای
کشاورزی را نشان می‌دهد (Najafi & Ahmad Pour Borazjani,
(2001). برنامه‌های بیمه سنتی کشاورزی به دلیل هزینه بالای
اداری و انتخاب ناسازگار و مخاطره‌های اخلاقی به شکست
مالی انجامید. تاکنون هیچ‌یک از برنامه‌های بیمه کشاورزی
در دنیا نتوانسته است غرامت‌های پرداختی و هزینه‌های اداری
خود را با جمع‌آوری حق بیمه پوشش دهد (Akcaoz & Ozkan,
(2005). هازل (۱۹۹۲) در زمینه کارکرد مناسب بیمه کشاورزی

تولیدات بیشتر و بهتر فراهم آورند. این در حالی است که
پذیرش بیمه کشاورزی در جامعه روستایی مانند هر نوآوری
دیگری، از سوی تولیدکنندگان محصولات کشاورزی با مقاومت
روبه‌رو می‌شود یا به کندی پیش می‌رود و فرایند آن زمان‌بر
است (Shahnoushi, 2007)، به نحوی که بیمه با پیشینه چند
ساله‌اش در ایران هنوز نتوانسته است به‌طور جدی و گسترده
در بافت باورهای اجتماعی و فرهنگ کشاورزان رخنه کند؛
در هیچ‌کدام از محصولات کشاورزی نیز نتوانسته است تمامی
کشاورزان را زیر پوشش قرار دهد. این عوامل منجر به بروز
مشکلات و تنگناهایی در نظام بیمه محصولات کشاورزی ایران
شده است. نظام بیمه کشاورزی هنوز در سطح کشور مورد
استقبال جدی کشاورزان استان‌های مختلف قرار نگرفته است.

استان کرمانشاه نیز از این امر مستثنا نیست. طبق اطلاعات
به‌دست‌آمده از صندوق بیمه محصولات کشاورزی، این استان
نسبت به استان‌های دیگر از نظر استقبال کشاورزان از بیمه
کشاورزی در رتبه چهاردهم قرار دارد. تنها درصد اندکی از
کشاورزان این استان محصولات خود را بیمه می‌کنند. به
عنوان مثال، در این استان حدود ۲۰۰ هزار هکتار زمین زراعی
کمتر از استان همدان تحت پوشش بیمه محصولات کشاورزی
قرار گرفته است. علت‌های استقبال اندک و عدم توسعه بیمه
محصولات کشاورزی در سطح شهرستان کرمانشاه مسئله‌ای
است که در این پژوهش از دیدگاه کارشناسان مشغول به
فعالیت در این بخش بررسی می‌شود.

آسیب‌شناسی نظام بیمه محصولات کشاورزی و شناسایی
موانع و چالش‌های پیش‌روی این نظام و اولویت‌بندی آن‌ها
می‌تواند در توسعه بیمه مؤثر باشد. به‌طوری‌که برنامه‌ریزان
و مسئولان اجرایی را قادر خواهد ساخت که حتی‌الامکان با
رفع آسیب‌های موجود، شرایطی را برای پذیرش بیشتر بیمه
محصولات کشاورزی در بین کشاورزان فراهم آورند. توسعه بیمه
می‌تواند در جبران خسارت‌های واردشده به این بخش نقش
چشمگیری داشته باشد و زمینه تضمین استقلال مالی صندوق
بیمه محصولات کشاورزی و رهایی از وابستگی مالی به دولت
را نیز فراهم آورد (Darijani & Ghorbani, 1998). واکاری دقیق
مسائل مربوط به بیمه محصولات کشاورزی و یافتن راه‌حل‌ها و
راهکارهای عملی برای رویارویی با چالش‌های کنونی نیازمند
بررسی پایداری کنونی نظام بیمه است (Karami et al., 2007).

۲. مروری بر ادبیات موضوع

واژه «آسیب‌شناسی» از علوم پزشکی وارد علوم اجتماعی
شده است و به معنای بررسی علل بیماری و عوارض و
علائم غیرعادی هر پدیده است (Bazrafshan & Shaheen,
(2010). آسیب‌شناسی عبارت است از: مطالعه و شناخت ریشه
بی‌نظمی‌ها در جوامع انسانی. اصطلاح آسیب‌شناسی اجتماعی

اجرای آن نیز با چالش‌ها و دشواری‌هایی روبه‌رو است. تحقیقات گذشته نشان داد آگاهی کشاورزان نسبت به مزایای بیمه در پذیرش آن تأثیرگذار است و در این مسیر عواملی از قبیل پایین بودن میزان غرامت پرداختی، عدم آگاهی کشاورزان، برخوردار نبودن برخی تولیدات و محصولات از خدمات بیمه‌ای و زیاد بودن حق بیمه از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی بیمه کشاورزی است. از این‌رو این پژوهش با هدف شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات و تنگناهای اقتصادی و اجتماعی و اجرایی صندوق بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارشناسان صندوق بیمه در شهرستان کرمانشاه انجام شد.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این مطالعه به لحاظ ماهیت از نوع پژوهش‌های کیفی و از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود. این پژوهش به دنبال آن است که این شکاف تحقیقاتی را پر کند. در این پژوهش با روش نظریه بنیانی در پی آن بودیم که مدلی را برای آسیب‌های شناسایی شده ارائه دهیم؛ از آنجا که در شهرستان کرمانشاه تاکنون تحقیق مدونی که معرفی‌کننده این مدل باشد انجام نشده است، قادر نبودیم طبق حدسیات چنین مدلی را ارائه کنیم. بنابراین، استفاده از نظریه بنیانی ضروری بود.

نظریه بنیانی منشأ استقرایی دارد که از مطالعه پدیده‌های روزمره زندگی ناشی می‌شود. در این روش از مجموعه منظمی از شیوه‌ها برای توسعه نظریه در مورد یک پدیده استفاده می‌شود و بر مبنای یافته‌های پژوهش، فرمولی نظری از واقعیت را می‌سازد (Iman & Mohammdyan, 2008). در واقع هدف عمده و اصلی نظریه بنیانی، ایجاد و توسعه نظریه جدید است که طی یک فرایند کلی انجام و فرایندهای فرعی‌تر را شامل می‌شود. شرط اصلی برای تحقق این امر، وجود انعطاف‌پذیری بالا طی فرایند است، زیرا در این رویکرد محقق از یک طرح خشک و غیرقابل انعطاف تبعیت نمی‌کند، بلکه از طریق تعامل و ارتباط دوطرفه‌ای که بین مراحل مختلف این فرایند وجود دارد، امکان تغییر و تبدیل برای رسیدن به تئوری فراهم است (Papzan, 2003).

برای انجام این پژوهش ابتدا محقق با یکی از کارشناسان مقیم ناظر که از سوی صندوق بیمه معرفی شد ارتباط برقرار کرد، سپس به شرکت‌های بیمه که در سطح شهرستان ارائه‌دهنده خدمات بیمه‌ای به دهستان‌ها بودند معرفی شد. محقق از طریق شرکت بیمه با تعدادی از کارشناسان متخصص که در کار خود تجربه کافی داشتند آشنا شد و با برقراری ارتباط تلفنی با آنان زمان مناسب برای انجام مصاحبه تعیین شد. به این ترتیب با معرفی کارشناسان باتجربه‌تر از طریق مصاحبه‌شوندگان، شرکت‌کنندگان بعدی نیز به روش گلوله برفی شناسایی شدند. تنها در دو مورد بود که کارشناسان

در کشورهای در حال توسعه، به تشریح یافته‌ها و دیدگاه‌های خود پرداخته است. او در این زمینه به اجرای ناامیدکننده برنامه بیمه محصولات در این کشورها به دلیل نسبت بالای خسارت و هزینه‌های اجرایی و شواهد ناکافی برای نشان دادن تأثیر مثبت بیمه محصولات زراعی بر بهره‌وری تولید و درآمد تأکید می‌کند (Hazell, 1992).

در داخل کشور نیز مطالعاتی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی و موانع توسعه آن صورت گرفته است. به عنوان مثال، کرمی و همکاران (۲۰۰۷) پژوهشی با هدف واکاری پایداری نظام کنونی بیمه محصولات کشاورزی و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن انجام دادند که یافته‌های این پژوهش نمایانگر ناپایداری نظام بیمه محصولات کشاورزی است (Karami et al., 2007). از سوی دیگر، شاهنوشی و همکاران (۲۰۰۹) طی پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که علت‌های عمده نارضایتی بیمه‌گذاران از صندوق بیمه محصولات کشاورزی، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت کمتر از مقدار خسارت، برگزار نشدن فعالیت‌های آموزشی و ترویجی در زمینه بیمه کشاورزی، تنگناها و دشواری‌های موجود در قوانین و مقررات بیمه کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات و محصولات از خدمات بیمه‌ای و زیاد بودن حق بیمه است (Shahnoushi et al., 2009).

این در حالی است که کهنسال (۲۰۰۶) در پژوهشی که به بررسی اثرهای اقتصادی و اجتماعی بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان مشهد پرداخته است، عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه را به ترتیب نرخ حق بیمه، تبلیغات، میزان غرامت پرداختی، بیمه گروهی یا فردی، عوامل اجتماعی (سن، تحصیلات، افراد خانوار و غیره) و عوامل اقتصادی (سرمایه زارع و نوع مالکیت و غیره) معرفی کرده است. افزون بر این، تأثیر بیمه بر کاهش ریسک و بهبود عملکرد و افزایش اطمینان را از جمله نتایج موفقیت بیمه در پیشبرد هدف‌های تولیدی دانسته و نداشتن آگاهی را از مهم‌ترین دلایل نپذیرفتن یا خودداری کردن کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی بیان کرده است (Kohansal, 2006). در تحقیق دیگری که چیذری و قلاوند (۲۰۰۳) با هدف بررسی عوامل مؤثر بر گسترش و توسعه بیمه گندم از دیدگاه کارشناسان بیمه و کشاورزان در استان گلستان انجام دادند، نتایج نشان داد شناخت و آگاهی کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی و مزایای آن و عملکرد صندوق بیمه در بهبود کیفیت و انجام تعهدات و ارائه خدمات به کشاورزان در گسترش و توسعه بیمه در بین کشاورزان مؤثر است (Chizari & Ghalavand, 2003).

مطالعات انجام‌گرفته نشان می‌دهد که با انتظاری که از به‌کارگیری نظام بیمه محصولات کشاورزی برای ایجاد امنیت اقتصادی و افزایش ارزش افزوده بخش کشاورزی وجود دارد، در این نظام افزون بر تنگناها و مشکلات اقتصادی و اجتماعی،

۴. یافته‌ها

در مرحله کدگذاری باز، هم‌زمان با ثبت و ضبط عبارات بیان‌شده و نتایج به‌دست‌آمده از بحث گروهی متمرکز، تلاش شد تا نتایج روی کاغذ پیاده و درنهایت واژه‌ها و عبارات اصلی نقل‌قول‌ها برای کدگذاری استخراج شوند. هر عبارت روی یک برگه ثبت شد. عبارت به‌دست‌آمده شامل تمام جمله‌هایی می‌شد که مفهوم واحد را می‌رساندند. در مجموع ۵۰ مفهوم از کارشناسان به دست آمد. سپس به مفاهیم به‌دست‌آمده از شرکت‌کنندگان کد «E۰۱» تا «E۵۰» اختصاص یافت. مفاهیم و خرده‌مقولات به‌دست‌آمده در این مرحله در جدول شماره ۱ به تفصیل شرح داده شده است.

در جدول شماره ۱ ابتدا جمله‌های اصلی تحت عنوان مفاهیم از نقل‌قول‌های مستقیم استخراج شد و به هر کدام کدهایی از «E۰۱» تا «E۵۰» داده شد. در واقع برای صرفه‌جویی در زمان و جلوگیری از به‌دست‌آوردن تعداد زیادی از مفاهیم که منجر به سردرگمی می‌شد، محقق به جای تحلیل و کدگذاری خطبه‌خط داده‌ها، تنها نکات و مضامین کلیدی را از نقل‌قول‌ها استخراج و آن‌ها را کدگذاری کرد. پس از فرایند کدگذاری، مفاهیم به‌دست‌آمده از شرکت‌کنندگان در هم ادغام شد. به‌نحوی که مفاهیم دارای ویژگی‌های مشترک در یک دسته قرار گرفتند و زیر مجموعه خرده‌مقوله مشخص را تشکیل دادند. به این ترتیب در کدگذاری باز علاوه بر کدگذاری مفاهیم، یازده خرده‌مقوله نیز با بیان مفهوم گسترده آن‌ها به دست آمد که عبارتند از: جامع و مانع نبودن قوانین بیمه‌ای وضع‌شده، ترویج سیاست‌های غلط و سلیقه‌ای مدیران، پایین بودن سطح تخصص و مهارت کارشناسان به‌کارگرفته‌شده، ضعف صندوق بیمه در به‌کارگیری فناوری‌های نوین، عدم توجه کافی به حقوق ارباب‌رجوع در نظام بیمه، نداشتن امنیت شغلی و عدم توجه صندوق بیمه به حقوق کارشناسان، پایین بودن سطح مشارکت سازمانی نظام بیمه، نبود زیرساخت‌های فرهنگی، پایین بودن سطح خدمات ارائه‌شده به بیمه‌گذاران، ضعف دانش علمی در نظام بیمه و مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه.

محقق هم‌زمان با انجام کدگذاری باز، وارد کدگذاری محوری شد و این تغییر مرحله برای محقق ملموس نبود. سپس از طریق مقایسه ابعاد و ویژگی مربوط به طبقات خرد به‌دست‌آمده در کدگذاری باز تلاش کرد که خرده‌مقولات مرتبط با هم را در یک طبقه جدید جای دهد. به‌نحوی که برحسب ویژگی‌های مشترک و موجود بین خرده‌مقولات در هر طبقه، نام‌گذاری طبقات وسیع‌تر انجام شد و هشت مقوله وسیع‌تر و مشترک از طبقه‌بندی آن‌ها حاصل شد. مقولات به‌دست‌آمده در جدول شماره ۲ بیان شده‌اند. در مرحله کدگذاری انتخابی محقق توانست ارتباط بین مقوله‌ها را که

معرفی‌شده به علت مشغله کاری از انجام مصاحبه انصراف دادند. از بین ۲۵ مصاحبه‌شونده دیگر نیز تنها در ۵ مورد برای بار دوم با کارشناسان شرکت‌کننده مصاحبه تکرار شد. دو نفر از شرکت‌کنندگان برای انجام مصاحبه دوم به دلیل کمبود وقت، به برقراری مصاحبه تلفنی بیشتر تمایل داشتند. در زمینه مصاحبه با کارشناسان، به دلیل عدم رضایت کارشناسان، جز در چند مورد اجازه داده نشد که مصاحبه‌ها ضبط شود یا فیلم‌برداری و عکس‌برداری صورت گیرد. میانگین مصاحبه‌های انجام‌شده با ۲۵ شرکت‌کننده ۴۵ دقیقه برآورد شد.

در پژوهش کیفی نیز باید روش‌های به‌کارگرفته برای کسب اطمینان از صحت و استحکام تحقیق که معادل روایی و پایایی در تحقیق کمی است معرفی شوند (Adib Hajbaghery, Sal- (sali, & Ahmadi, 2004). در پژوهش حاضر محقق درصد بود تا از روش‌های مختلف به تأیید اعتبار پژوهش دست یابد. به این ترتیب علاوه بر حفظ شرایط لازم برای معتمدبودن محقق و داشتن حساسیت نظری، در گردآوری داده‌ها از روش‌های دیگری نیز برای دستیابی به این مهم استفاده شد. روش‌های به‌کارگرفته را می‌توان کاربرد دو شیوه تثلیث^۱ و کنترل اعضا^۲ برای دستیابی به اعتبار درونی پژوهش، استفاده از رویه‌های ویژه کدگذاری و مقایسه مداوم نتایج با یادداشت‌ها و مصاحبه‌ها در حین انجام کدگذاری برای دستیابی به اعتبار بیرونی یا قابلیت انتقال‌پذیری و انجام بازبینی نهایی داده‌های خام و مقایسه آن با نتایج حاصل شده برای رسیدن به قابلیت تأییدپذیری بیان کرد.

محقق به منظور افزایش اعتبار داده‌ها با استفاده از تثلیث به گردآوری داده‌ها با روش‌های مختلف پرداخت و به این منظور سه جلسه هفت نفره بحث گروهی با حضور افراد همگن تشکیل شد که در آن کارشناسان به تبادل نظر پرداختند. پژوهشگران در این تکنیک با تسهیل‌گری، روند گفت‌وگو را در مسیر دستیابی به اهداف پژوهش هدایت کردند. یافته‌ها به صورت یادداشت‌برداری حاشیه‌ای و به طور هم‌زمان با مرحله گردآوری داده‌ها تنظیم شد و در کنار داده‌های حاصل از یافته‌های ضبط‌شده و مطالعات کتابخانه‌ای، در قالب سه مرحله اساسی فرایند تحلیل شامل کدگذاری باز و محوری و انتخابی تحلیل شد. در مرحله کدگذاری باز ۵۰ مفهوم کلیدی استخراج شد که در قالب ۱۱ خرده‌مقوله دسته‌بندی شدند. در مرحله کدگذاری محوری برخی از آن‌ها ادغام و در پایان کدگذاری محوری ۸ مقوله در قالب آسیب‌های شناسایی‌شده نظام بیمه کشاورزی معرفی شدند. در کدگذاری انتخابی نیز روابط بین مقوله‌های به‌دست‌آمده مشخص و مدل نظری ارائه شد.

1. Triangulation
2. Member check

جدول ۱. آسیب‌های شناسایی شده در نظام بیمه محصولات کشاورزی از دیدگاه کارشناسان.

مفاهیم	کدها	خرده مقوله‌ها
تأسیس کمیته فنی و بالابودن کارمزد تعلق گرفته به آن‌ها	E۰۱	سیاست‌گذاری سلیقه‌ای و نامناسب مدیران
افزایش سالانه تعرفه‌های بیمه بدون بهبودیافتن خدمات	E۰۲	
نبود بیمه عملکرد در بیمه محصولات زراعی	E۰۳	
تعیین درصد خسارت یکسان برای تمام زمین‌های مربوط به یک منطقه	E۰۴	
بیمه‌کردن سطوح زراعی طبق اظهارات کشاورزان و بروز مشکل	E۰۵	
ضعف نظام بیمه استان در حیطه محصولات زراعی دیم	E۰۶	
نبود برنامه مدون و منسجم در ساختار نظام بیمه	E۰۷	
نقض برخی قوانین بیمه‌ای وضع شده از سوی مدیران	E۰۸	
ارزیابی‌های مکرر و سالانه با وجود ثابت‌بودن سطح اکثر زمین‌های زیر کشت	E۰۹	
تأکید مسئولان بر ترویج بیمه تولید غالب منطقه و عدم توجه به پوشش‌های دیگر	E۱۰	
نامناسب‌بودن زمان انجام ارزیابی‌ها	E۱۱	پایین بودن سطح تخصص و مهارت کارشناسان به کارگرفته شده
افزایش دادن حجم کار ارزیابان	E۱۲	
ارزیابی تحت تأثیر فاکتورهای غیرکارشناسانه بودن فعالیت	E۱۳	
افزایش جذب نیروی غیرمتخصص و تازه‌کار در سیستم بیمه	E۱۴	
عدم تلاش و برنامه‌ریزی برای حفظ کارشناسان باتجربه	E۱۵	
مناسب‌نبودن فعالیت ارزیابی برای کارشناسان زن	E۱۶	
به کارگیری بیمه‌گران ارزان‌قیمت و غیرمتخصص از سوی شرکت‌های بیمه	E۱۷	
مشکلات سیستم نرم‌افزاری طراحی شده (سابقه) برای بیمه	E۱۸	ضعف صندوق بیمه در به کارگیری فناوری‌های نوین
عدم برخورداری نظام بیمه از سامانه پیامکی برای اطلاع‌رسانی بروز به بیمه‌گذاران	E۱۹	
بسته‌بودن نظام بیمه و برخورد شدید با کارشناسان معترض	E۲۰	عدم توجه کافی به حقوق ارباب‌رجوع در نظام بیمه
چندشغله بودن برخی کارشناسان	E۲۱	
عدم برخورداری کارشناسان از امکان نقل‌وانتقال در سطح استان	E۲۲	
پایین بودن درآمد حاصل از فعالیت کارگزاری در صندوق بیمه	E۲۳	
عدم ایجاد انگیزه و تشویق در کارشناسان متعهد	E۲۴	
عدم توجه و سرمایه‌گذاری کافی در حیطه آموزشی کارشناسان	E۲۵	
عدم رتبه‌بندی واقعی و تفکیک کارشناسان بر حسب سطوح مهارت	E۲۶	
عدم تأمین تسهیلات لازم در همکاری با بخش خصوصی	E۲۷	
پرداخت دیرهنگام کارمزد کارشناسان	E۲۸	
از بین رفتن منزلت اجتماعی کارشناسان ارزیاب و تبدیل شدن آنان به متراژگر	E۲۹	

مفاهیم	کدها	خرده مقوله‌ها
عدم تبادل مناسب اطلاعات بین جهاد کشاورزی و نظام بیمه در زمینه محاسبه هزینه واقعی تولید در تعیین سقف تعهدات بیمه‌ای	E۳۰	پایین بودن سطح مشارکت سازمانی نظام بیمه
عدم همکاری مناسب بیمه با بانک کشاورزی در تأمین تسهیلات مورد نیاز کارشناسان ارزیاب توسط شعب بانک در شهرستان‌ها	E۳۱	
عدم همکاری و هماهنگی مناسب صندوق بیمه با مراکز خدمات و شوراهای روستا	E۳۲	
عدم سرمایه‌گذاری کافی در فرهنگ‌سازی بیمه محصولات کشاورزی در جوامع روستایی	E۳۳	نبود زیرساخت‌های فرهنگی
دیدگاه غلط کشاورزان نسبت به بیمه به عنوان منبع درآمد	E۳۴	
قطعه‌قطعه بودن اراضی و عدم یکپارچگی اراضی منطقه برحسب شرایط فرهنگی آن	E۳۵	
عدم عمل به سقف تعهدات عنوان شده در قرارداد بیمه از سوی صندوق بیمه	E۳۶	پایین بودن سطح خدمات ارائه شده به بیمه‌گذاران
عدم پرداخت به موقع غرامت به خسارت‌دیدگان	E۳۷	
کم بودن زمان در نظر گرفته برای بیمه کردن هر یک از محصولات	E۳۸	
عدم اطلاع‌رسانی و آموزش مناسب و به موقع در زمینه بیمه به بیمه‌گذاران	E۳۹	نداشتن محل ثابت و مشخص در داخل روستا برای کارشناسان بیمه‌گر
برخورد شدید مسئولان با کشاورزان معترض به امور بیمه‌ای	E۴۰	
هزینه بردار بودن فعالیت بیمه‌گری برای کشاورزان	E۴۱	
عدم برخورداری نظام بیمه از دانش نظری و ثبات آن بر پایه تجربیات کارشناسان میدانی	E۴۲	ضعف دانش علمی در نظام بیمه
تعدد ایده‌های مسئولان و کارشناسان	E۴۳	
تشکیل نشدن جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان میدانی	E۴۴	
بالا بودن و غیرقابل کنترل بودن ریسک در فعالیت‌های کشاورزی	E۴۵	وابستگی اعتباری صندوق بیمه به دولت
تعلیل شدن کوتاه‌مدت صندوق بیمه به علت کمبود بودجه در سال جاری	E۴۶	
عدم برخورداری صندوق بیمه از ردیف بودجه‌ای مشخص به منظور تأمین اعتبارات	E۴۷	
درآمد پایین کشاورزان و عدم توانمندی آنان در پرداخت کامل حق بیمه	E۴۸	مشکلات تأمین اعتبارات نظام بیمه
	E۴۹	
	E۵۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

اولویت‌های جامعه است. در این روش از یک یا چند روستایی درخواست می‌شود تا بین دو موضوع، شیء یا مشکل یکی را انتخاب و دلایل لازم برای این انتخاب را بیان کنند.

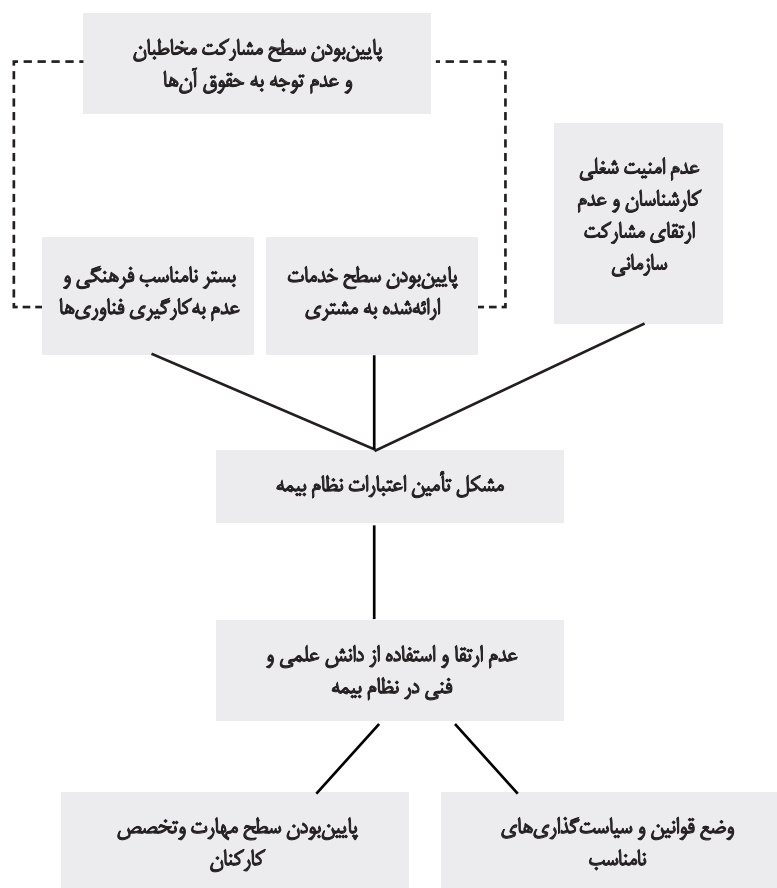
بدین ترتیب فرد غیربومی یا پژوهشگر با معیارها و دلایل روستاییان در انتخاب یک موضوع مرتبط با زندگی‌شان آشنا می‌شود. بعد از مقایسه و رتبه‌بندی‌های مکرر، در نهایت بهترین انتخاب آن‌ها شناسایی می‌شود. به عنوان مثال، اگر قرار است مهم‌ترین مشکل پیرامون یک موضوع اصلی مطرح شود، در انتهای جلسه رتبه‌بندی زوجی مشارکتی این امر صورت می‌پذیرد. در روش مذکور مقایسه به صورت زوجی انجام می‌شود (Shabanali Fami, Alibaygi, & Sarifzadeh, 2004).

اولویت‌بندی آسیب‌های شناسایی شده از دیدگاه کارشناسان

طی مرحله کدگذاری محوری به دست آمده بود مشخص کند. به این ترتیب محقق توانست روابط موجود بین آسیب‌های شناسایی شده را مشخص کند و آسیب مربوط به تأمین اعتبارات نظام بیمه را به عنوان هسته مرکزی ایجادکننده سایر آسیب‌ها شناسایی کرد. سپس با مشخص کردن روابط بین دیگر آسیب‌های شناسایی شده مندرج در جدول شماره ۲ با هسته مرکزی توانست مدل آسیب‌های شناسایی شده در نظام بیمه محصولات کشاورزی را ارائه کند. مدل نظری ارائه شده در تصویر شماره ۱ نمایش داده شده است.

اولویت‌بندی آسیب‌ها

رتبه‌بندی زوجی نوعی روش ارزیابی مشارکتی روستایی برای یادگیری دوباره طبقه‌بندی‌ها، معیارها، انتخاب‌ها و

تصویر ۱. مدل آسیب‌های نظام بیمه محصولات کشاورزی.

نظام پژوهش‌های روستایی

به این ترتیب برای اولویت‌بندی آسیب‌ها از روش رتبه‌بندی زوجی که از روش‌های ارزیابی مشارکتی است استفاده شد. برای

سندوق بیمه نیز جزء اهداف این پژوهش بود و با استفاده از روش نظریه بنیانی تنها می‌توان شناسایی آسیب‌ها را انجام داد.

جدول ۲. مقولات به‌دست‌آمده در کدگذاری محوری.

مقوله	خرده‌مقوله
وضع قوانین و سیاست‌گذاری‌های نامناسب	جامع و مانع‌نبودن قوانین بیمه، سیاست‌گذاری سلیقه‌ای و نامناسب مدیران
پایین بودن سطح مهارت و تخصص کارکنان	پایین بودن سطح مهارت و تخصص کارشناسان
عدم امنیت شغلی کارشناسان و عدم فعالیت آنان در بهبود مشارکت برون‌سازمانی	عدم برخورداری کارشناسان از امنیت شغلی و عدم توجه به حقوق آنان
پایین بودن خدمات ارائه شده به مشتری	پایین بودن سطح خدمات ارائه شده به بیمه‌گذاران
پایین بودن سطح مشارکت مخاطبان و عدم توجه به حقوق آنان	عدم توجه کافی به حقوق ارباب‌رجوع در نظام بیمه
عدم ارتقا و کاربرد دانش علمی و فنی در نظام بیمه	ضعف دانش علمی در نظام بیمه
مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه	مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه
بستر نامناسب فرهنگی و عدم کاربرد فناوری‌های نوین	نبود زیرساخت فرهنگی مناسب، عدم به کارگیری فناوری‌های نوین

نظام پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش

است. آن‌ها عوامل مؤثر بر نارضایتی بیمه‌گذاران از عملکرد صندوق بیمه را پرداخت‌نشدن غرامت در برخی حوادث، پرداخت غرامت کمتر از مقدار خسارت، برگزارنشدن فعالیت‌های آموزشی و ترویجی معرفی کرده‌اند. بنابراین، می‌توان اذعان داشت که مسئله رسیدگی به حقوق مشتری در نظام بیمه مانند هر سازمان دیگری اهمیت بسزایی دارد و موفقیت سازمان بدون دستیابی به آن امکان‌پذیر نیست. نظام بروکراسی حاکم بر نهاد صندوق بیمه محصولات کشاورزی کارایی مناسبی ندارد. به منظور دستیابی این نهاد به موفقیت، باید در ساختار سازمانی بیمه برای انجام وظایف به نحوه مطلوب تجدید نظر شود.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر نبود زیرساخت فرهنگی مناسب در جوامع روستایی و پایین‌بودن سطح مشارکت کشاورزان، با نتایج پژوهش **چیدری و قلاوند (۲۰۰۳)** که عوامل مؤثر بر توسعه و گسترش بیمه‌گندم را شناخت و آگاهی کشاورزان از بیمه محصولات کشاورزی و مزایای آن و عملکرد صندوق بیمه در بهبود کیفیت معرفی می‌کند هم‌پوشانی دارد. از این‌رو می‌توان گفت یکی از عوامل عدم موفقیت صندوق بیمه محصولات کشاورزی، اعتقادات و باورهای سنتی و ضعف فرهنگی مردم منطقه در زمینه مشارکت در طرح‌های توسعه روستایی و کشاورزی ارائه‌شده از سوی دولت است. به این ترتیب ایجاد بستر فرهنگی مناسب برای هر سازمان، خصوصاً نظام نوپای بیمه محصولات کشاورزی، از مهم‌ترین مسائلی است که نباید به دست فراموشی سپرده شود و باید با سرمایه‌گذاری در زمینه آموزش، انگیزه لازم را در ارباب‌رجوع برای پذیرش آن فراهم کرد.

پیشنهادها

تعیین بودجه‌ای خاص برای صندوق بیمه‌ها و تبدیل این صندوق به سازمان بیمه محصولات کشاورزی از سوی دولت

طبق نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، عدم تأمین اعتبارات نظام بیمه به عنوان یکی از آسیب‌های اساسی در نظام بیمه محصولات کشاورزی شناسایی شده است. بخش کشاورزی به دلیل مواجهه‌بودن با خطرات غیرقابل‌پیش‌بینی و ناپایداری شرایط، فعالیت‌های همراه با ریسک محسوب می‌شود. از سوی دیگر، کشاورزان مناطق روستایی را اکثراً کشاورزان معیشتی تشکیل می‌دهند، به همین دلیل آن‌ها هرگز قادر نخواهند بود که حق بیمه در نظر گرفته‌شده برای هر یک از پوشش‌های بیمه‌ای را خود پرداخت کنند. از این‌رو صندوق حمایتی بیمه کشاورزی باید به نحوی طراحی شود که بیشتر حق بیمه‌ها از طریق یارانه‌های دولت پرداخت شود و کشاورزان تنها بخش کوچکی از حق بیمه را پرداخت کنند. کمک مستقیم دولت تنها بخش کوچکی از خسارات را جبران می‌کند. سرمایه لازم برای تأمین اعتبارات صندوق بیمه و جبران خسارت‌های واردشده به بخش کشاورزی باید از اعتبارات عمرانی تأمین شود.

انجام رتبه‌بندی زوجی، ماتریسی از آسیب‌های شناسایی‌شده تحت عنوان «خرده‌مقولات حاصل از مفاهیم ایجادشده در مرحله کدگذاری باز» تهیه شد. یازده آسیب شناسایی‌شده در سطر و ستون ماتریس مربوط به خود جا داده شد. به این ترتیب اولویت‌بندی آن‌ها توسط افراد دعوت‌شده از گروه‌های مختلف کارشناسان از جمله کارشناسان ارزیاب و بیمه‌گر و ناظر مقیم انجام شد. طی رتبه‌بندی زوجی، عدم برخورداری کارشناسان از امنیت شغلی و سیاست‌گذاری‌های نامناسب مدیران در اولویت اول، مشکل تأمین اعتبارات نظام بیمه و پایین‌بودن سطح خدمات ارائه‌شده به مشتری در اولویت دوم و جامع و مانع نبودن قوانین بیمه‌ای در اولویت سوم معرفی شدند. در این رتبه‌بندی به ترتیب عدم به‌کارگیری فناوری‌های نوین در نظام بیمه، پایین‌بودن سطح مشارکت سازمانی، نبود زیرساخت‌های فرهنگی و ضعف دانش علمی و فنی در نظام بیمه اولویت‌های چهارم تا هفتم را به خود اختصاص دادند. پایین‌بودن سطح مهارت و تخصص کارشناسان صندوق بیمه در اولویت آخر معرفی شد.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر محقق به شناسایی آسیب‌های نظام بیمه کشاورزی از دیدگاه کارشناسان صندوق بیمه کشاورزی پرداخته است. هسته مرکزی آسیب‌های شناسایی‌شده در پژوهش حاضر عدم تأمین اعتبارات نظام بیمه محصولات کشاورزی است. این آسیب عامل اساسی به‌وجودآورنده آسیب‌های دیگر در نظام بیمه محسوب می‌شود. طبق بررسی‌های صورت‌گرفته مشخص شد صندوق بیمه محصولات کشاورزی در سال جاری به مدت چند هفته به دلیل عدم تأمین بودجه تعطیل شده است. این امر ناپایداری نظام بیمه محصولات کشاورزی را نشان می‌دهد.

این مسئله با نتایج حاصل از پژوهش **کرمی و همکاران (۲۰۰۷)** که بیانگر ناپایداری نظام بیمه محصولات کشاورزی است مطابقت دارد. **اکساز و ازکان (۲۰۰۵)** در پژوهشی بیان کردند که برنامه‌های بیمه سنتی کشاورزی به دلیل هزینه بالای اداری و انتخاب ناسازگار به شکست مالی می‌انجامد و تاکنون هیچ‌یک از برنامه‌های بیمه کشاورزی در دنیا نتوانسته است غرامت‌های پرداختی و هزینه‌های اداری خود را با جمع‌آوری حق بیمه پوشش دهد. **هازل (۱۹۹۲)** در پژوهشی بر اجرای ناامیدکننده برنامه بیمه محصولات کشاورزی در کشورهای در حال توسعه به دلیل نسبت بالای خسارت و هزینه‌های اجرایی تأکید می‌کند.

در پژوهش حاضر یافته‌های مربوط به شناسایی و معرفی آسیب مربوط به عدم توجه به حقوق ارباب‌رجوع و پایین‌بودن سطح خدمات ارائه‌شده به آن‌ها در نظام بیمه با نتایج پژوهش **کهنسال (۲۰۰۶)** و **شاهنوشی و همکاران (۲۰۰۹)** در یک راستا

افزایش خطرات و تحت پوشش قراردادن بیمه عملکرد به جای هزینه تولید

در نظام کنونی بیمه کشاورزی در استان کرمانشاه پوشش‌های بیمه‌ای و تعیین سقف تعهدات بر مبنای هزینه تولیدی است که تولیدکنندگان متحمل می‌شوند. مسئله‌ای که وجود دارد این است که هزینه تولید توسط سازمان جهاد کشاورزی برآورد می‌شود و در اختیار صندوق بیمه قرار می‌گیرد که اصولاً هزینه تولید واقعی محاسبه نمی‌شود. سالانه هزینه تولید رو به افزایش است اما سازمان جهاد کشاورزی در هزینه تولید برآورد شده تغییری ایجاد نمی‌کند. برای غلبه بر این مسئله توصیه می‌شود به جای تحت پوشش قراردادن هزینه تولید، عملکرد محصول در استان تحت پوشش قرار داده شود. گرچه حق بیمه این پوشش بیمه‌ای بالاتر از پوشش هزینه تولید است، اما نتایج حاکی از آن است که در صورت بهبود خدمات بیمه، کشاورزان تمایل به پرداخت حق بیمه بیشتری دارند. بهتر است بیمه برخی خطرات دیگر را نیز تحت پوشش قرار دهد، از جمله می‌توان به تحت پوشش قراردادن سن گندم، آتش‌سوزی ناشی از رعدوبرق و خوابیدگی ساقه در اثر بارندگی زیاد اشاره کرد.

تلفیق فعالیت بیمه‌گری و ارزیابی کارشناسان

از دیگر آسیب‌های شناسایی شده در صندوق بیمه می‌توان به عدم امنیت شغلی کارشناسان اشاره کرد. برای رفع این مشکل توصیه می‌شود به کارشناسان میدانی اجازه دهند هم در زمینه بیمه‌گری فعالیت کنند و هم ارزیابی. به این طریق که کارشناسان بیمه‌گر یک منطقه فعالیت ارزیابی مناطق دیگر را نیز انجام دهند. در این صورت کارشناسان میدانی تلاش بیشتری برای افزایش محصولات تحت پوشش بیمه انجام می‌دهند و تا حدودی نیز کارمزد حاصل از فعالیت کارشناسان افزایش پیدا می‌کند. به این ترتیب انگیزه آن‌ها برای فعالیت در صندوق بیمه افزایش می‌یابد.

تغییر شکل شرکت‌های بیمه‌ای و تبدیل آن‌ها به مراکز خدمات بیمه‌ای مستقر در مراکز دهستان‌ها

عدم توجه به حقوق ارباب‌رجوع و پایین بودن سطح مشارکت آنان آسیب دیگری است که در میان یافته‌های پژوهش به آن اشاره شد. از جمله راهکارهایی که برای مقابله با این آسیب می‌توان بیان کرد تأسیس مراکز خدمات بیمه‌ای در مراکز دهستان‌هاست. چرا که یکی از دلایل استقبال اندک کشاورزان از بیمه کشاورزی را می‌توان پرهزینه‌بودن فعالیت‌های بیمه‌ای دانست. کشاورزان برای عقد قرارداد بیمه‌ای باید به شرکت‌های بیمه‌ای مستقر در شهرستان کرمانشاه مراجعه کنند و طی رفت‌وآمدهای خود هزینه‌هایی از جمله هزینه رفت‌وآمد و تعطیل شدن فعالیت‌ها به آن‌ها تحمیل می‌شود. با تأسیس مراکز خدمات بیمه‌ای در

در سال ۱۳۹۱ دولت به دلیل هدمندی یارانه‌ها حاضر به پرداخت اعتبار به صندوق بیمه نشد و به این ترتیب به مدت چند هفته فعالیت صندوق بیمه محصولات کشاورزی تعطیل شد. نداشتن ردیف بودجه‌ای مشخص برای تأمین اعتبارات صندوق بیمه یکی از آسیب‌های اساسی محسوب می‌شود که فعالیت صندوق بیمه در کل کشور را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. بنابراین پیشنهاد می‌شود که دولت برای رفع موانع موجود و بهبود فعالیت‌های صندوق بیمه کشاورزی ردیف بودجه‌ای مشخصی را برای آن در نظر گیرد تا مسائل مالی رفع شود و بتواند بیش از پیش به هدف خود یعنی توسعه بخش کشاورزی و حمایت از کشاورزان و تولیدکنندگان خرده‌پا و معیشتی در بخش کشاورزی دست یابد. رفع این مهم که منشأ ایجاد دیگر آسیب‌های نظام بیمه محسوب می‌شود به رفع آن‌ها کمک خواهد کرد.

رتبه‌بندی کارشناسان و برگزاری دوره‌های آموزشی ضمن خدمت و تلاش برای افزایش مهارت و تخصص آنان

از دیگر آسیب‌های شناسایی شده در نظام بیمه محصولات کشاورزی می‌توان به عدم تخصص و مهارت کارشناسان و افزایش جذب کارشناسان جدید و عدم توجه به حفظ کارشناسان باتجربه‌تر اشاره کرد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در حال حاضر صندوق بیمه به جای تلاش برای حفظ کارشناسان باتجربه که هزینه‌های گزافی برای آموزش آن‌ها و آشنایی با فعالیت‌های بیمه‌ای بر صندوق تحمیل شده است، به خاطر بالابودن آمار فارغ‌التحصیلان بی‌کار بخش کشاورزی و نگرانی از بالا رفتن انتظارات کارشناسان باسابقه، بر بالا رفتن کمیت تأکید دارد و به دنبال به‌کارگیری کارشناسان جدید و تازه‌کار است. در این شرایط از تعداد کارشناسان باتجربه کاسته و فعالیت‌های نظام بیمه در ارائه خدمات به بیمه‌گذاران با مشکلاتی مواجه می‌شود.

توصیه می‌شود صندوق بیمه بیش از پیش در حفظ کارشناسان باسابقه تلاش کند و شرایطی فراهم آورد تا کارگزاران این بخش به طور مداوم از آموزش‌های ضمن خدمت برخوردار شوند. آنچه که بیش از پیش باید در صندوق بیمه مورد توجه قرار گیرد مسئله رتبه‌بندی کارشناسان در سطح شهرستان کرمانشاه است. اما گرچه در کل کشور نوعی رتبه‌بندی صورتی انجام شده است، اما بررسی‌ها نشان داد در این رتبه‌بندی اکثر کارشناسان در یک رتبه قرار دارند. این در حالی است که باید به صورت واقعی‌تر کارشناسان رتبه‌بندی شوند و تلاش شود تا کارشناسان تازه‌کار از مهارت و تخصص آن‌ها استفاده کنند و توسط افراد باتجربه‌تر آموزش ببینند. از سوی دیگر، پیشنهاد می‌شود صندوق بیمه به خواسته و نیازهای کارکنان متخصص خود بیش از پیش توجه کند و به جای افزایش کمیت کارشناسان، برای بهبود کیفیت فعالیت‌های آنان تلاش کند.

References

- Adib Haj Baghery, M., Salsali, M., & Ahmadi F. A. (2004). [The concept of professional power in nursing (Persian)]. *Journal of Feyz*, 8(1), 9-19.
- Akcaoz, H., & Ozkan, B. (2005). Determining risk sources and strategies among farmers of contrasting risk awareness: A case study for Cukurova region of Turkey. *Journal of Arid Environments*, 62(4), 661-675. doi: 10.1016/j.jaridenv.2005.01.018
- Artyaei, F., Chizari, M. (2006). [Study of extension agent knowledge about insurance agricultural products (Persian)]. *Journal of Insurance and Agricultural*, 3(10), 53-80.
- Bazrafshan, J., & Shaheen, H. (2010). [The pathology of rural cooperatives in Iran (Persian)]. Paper presented at *The 4th International Congress on Islamic World Geographers*, Zahedan, Iran, 14-16 April 2010.
- Chizari, M., Ghalavand, K. (2003). [Study of factors influencing the adoption of agricultural insurance by farmers of Tehran and Mazandaran provinces (Persian)] [Internet]. Retrieved from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.sbkiran.ir/sites/default/files/9.pdf>.
- Darjani, A., Ghorbani, M. (1998). [Factors affecting of adoption wheat insurance (Case study: Mazandaran) (Persian)]. Paper presented at *The Second Symposium on Agricultural Economy of Iran*, Karaj, Iran, 21 March 1998.
- Ghobadi, P. (2010). [The study of problems with rural tourism in Kermanshah Province (Persian)] (MA thesis). Kermanshah: Razi University.
- Hassanzadeh, H., Khanifar, H., & Kolivand, H. (2011). [Pathology of organisational structure of the Central Insurance Organization of Iran (Persian)]. *Journal of Governmental Monument*, 3(7), 41-69.
- Hazell, P. B. R. (1992). The appropriate role of agricultural insurance in developing countries. *Journal of International Development*, 4(6), 567-581. doi: 10.1002/jid.3380040602
- Iman, M. T., & Mohammadian, M. (2008). [Methodology of grounded theory (Persian)]. *Methodology of Social Sciences and Humanitis Journal*, 14(56), 31-54.
- Karami, E., Zamani, Gh., Keshavarz, M. (2007). [Determinants continues of agricultural insurance (Persian)]. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 16(62), 53-81.
- Khakpour, B., Piri, E. (2005). [Social pathology and the role of social and physical capital citizens in reduction (Persian)]. *Journal of Social Sciences*, 2(2), 13-30. doi: 10.22067/jss.v0i0.5256
- Kohansal, M. (2006). [Study of socio-economic effects of agricultural insurance; Case study of Mashhad City (Persian)]. *Journal of Agricultural Insurance*, 3(9), 19-37.
- Lee, J. (2001). *A grounded theory: Integration and internalization in ERP adoption and use* (PhD dissertation). Lincoln: University of Nebraska.
- Najafi, B., Ahmad Pour Borazjani, M. (2001). [Evaluation of performance agricultural insurance (Persian)]. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 9(35), 79-708.
- Papzan, A. (2003). [Designed model of indigenous knowledge and informal to achieve an integrated collaborative approach sampling system in

مراکز دهستان‌ها هم بر مشکل هزینه‌های تحمیلی به کشاورزان کم‌درآمد غلبه می‌شود و هم کارشناسان در مواقع لزوم در مناطق روستایی حضور دارند و مستقیماً می‌توانند پاسخگوی ارباب‌رجوع و خواسته‌ها و مشکلات آنان باشند.

تشکر و قدردانی

این مقاله از پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای مصیب غلامی در گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی گرفته شده است.

- the city of Kermanshah* (Persian)] (PhD dissertation). Tehran: University of Tehran.
- Shabanali Fami, H., Alibeigi, A., & Sarifzadeh, A. (2004). [*Approaches and techniques partnership in promoting agricultural and rural development* (Persian)]. Tehran: Institute of Rural Development.
- Shahnoushi, N., Edalatian, A., Khaksar Astaneh, H., Rasoulzadeh, M., & Sowghandi, M. (2007). [Study of how to provide agricultural insurance and good practices services (Case study: Khorasan Razavi Province) (Persian)]. *Journal of Agricultural Insurance*, 7(25-26), 25-48.
- Shahnoushi, N., Edalatian, A., Khaksar Astaneh, H., Sultani, S., & Rahmani, F. (2009). [Evaluation of satisfaction with the performance of agriculture insurance policyholders in Khorasan Razavi (Persian)]. *Journal of Agricultural Insurance*, 6(12), 21-38.
- Shirzad, H. (2001). [A comparative study on agricultural products insurance system in different countries (Persian)]. *Journal of Planning and Budget*, 8(2), 82-114.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd Ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Tavasoli, G. A. (2000). [*Sociological theory* (Persian)]. Tehran: Samt.